

Merima Čamo

On-line komunikacija i off-line politika u Bosni i Hercegovini¹

Nedavno je u Sarajevu publicirana knjiga pod naslovom *On-line komunikacija i off-line politika u Bosni i Hercegovini*, autorice Lejle Turčilo. Sadržaj knjige čini pet povezanih cjelina unutar kojih autorica uspješno analizira (ko)relaciju: *internet - političko komuniciranje* u Bosni i Hercegovini, nastojeći utvrditi na koji način i u kojoj mjeri područje *interneta* (*on-line* sfera) utječe na transformaciju tradicionalnih i aktuelnih oblika političke javnosti i političkog komuniciranja u našem savremenom društvu (*off-line* sfera).

Po svojoj definiciji i prirodi *internet* je *globalna mreža* koju karakterizira decentralizirana struktura, interaktivnost, nepregledna količina informacija i orijentiranost na korisnika. Međutim, za njegovo potpuno razumijevanje neophodno je imati u vidu društveni kontekst u koji se *mreža* implementira. U ovoj studiji fenomen interneta proučavan je s aspekta njegove upotrebe i uloge u bosanskohercegovačkoj političkoj stvarnosti. Taj proces opserviran je u odnosu na objektivne mogućnosti i operativnost dostupne *mreže*, koja je u tekstu višestruko vrednovana i imenovana kao *tehnologija slobodne komunikacije, virtualna agora, komunikacijski medij, meta-medij, novi javni medij* itd.

Autorica na početku objašnjava dva temeljna pojma: *internet i političku komunikaciju*, te ih dovodi u suodnos, nastojeći postaviti idealan model i način na koji je moguće inkorporirati internet u političku praksu. Pored toga, istaknute su specifičnosti interneta analogno tradicionalnim medijima (štampa, radio, televizija), uz napomenu da internet, za razliku

¹ Lejla Turčilo, *On-line komunikacija i off-line politika u Bosni i Hercegovini*, Internews BiH, Sarajevo, 2006.

od tradicionalnih medija “jednosmjernog emitovanja”, predstavlja “*medij interakcije*”, i to višesmjerne. Upravo ta ključna razlika ga i čini univerzalnim, *novim medijem*. Nadalje, autorica razmatra i pojam političkog komuniciranja, definirajući ga kao oblik organizacijskog komuniciranja s posebnom svrhom ili namjerom, te *funkciju, subjekte i kanal* tog procesa transmisije određenog sadržaja (mišljenja, uputa, ideja...), tj. *komunikacije*.

Kako je osnovna pretpostavka za puno povezivanje *on-line* komunikacije i *off-line* politike masovna rasprostranjenost i dostupnost interneta, knjiga traga i za odgovorom koliko je internet dostupan građanima u Bosni i Hercegovini, koji bi trebali biti jedan od dva aktivna pola političke komunikacije. Na osnovu različitih izvora i vlastitog istraživanja, autorica dolazi do podatka o zabrinjavajuće malom broju internet korisnika u Bosni i Hercegovini (4%), te o postojanju fenomena *digitalne podjele*, koji se očituje u evidentnoj razlici u stepenu korištenja interneta u *ruralnim* i *urbanim* područjima, kao i unutar različitih slojeva društva. Po njenom mišljenju, internet u Bosni i Hercegovini predstavlja medij (urbane) elite i nije dosegao *kritičnu masu* korisnika koja bi bila značajna za političke subjekte, budući da je najveći broj korisnika među mladom populacijom i strancima koji žive u Bosni i Hercegovini, odnosno među onima koji nemaju status *glasača* na izborima.

Nakon revidiranja stanja i procesa razvoja interneta u našoj državi, autorica analizira način kojim politički subjekti (institucije vlasti, političke stranke, međunarodne organizacije u BiH) koriste internet u svom svakodnevnom političkom djelovanju. Većina institucija vlasti i političke stranke još uvijek ne shvataju potencijale interneta ozbiljno, a i kad to čine internet se gotovo isključivo koristi kao sredstvo mrežnih prezentacija. Njihovo korištenje interneta je u principu jednostrano i, u osnovi, ne podstiče “protok” informacija, kao ni politički *dijalog*. Pozitivne rezultate u domenu mreže, kako ističe autorica, zabilježile su međunarodne organizacije u Bosni i Hercegovini, koje su *on-line* komuniciranje već odavno primijenile u svojim aktivnostima vezanim za političko komuniciranje i odnose s lokalnim i međunarodnim javnostima.

Konačno, autorica je nagovijestila perspektive *on-line* političke komunikacije u Bosni i Hercegovini, te naglasila da uvođenje interneta u svakodnevno političko djelovanje predisponira efikasniju i kvalitetniju političku komunikaciju. Knjiga završava konstatacijom da je za unapređenje *on-line* političke komunikacije u Bosni i Hercegovini neophodno razvijati infrastrukturu i znanje, kako bi internet pomogao u prevazilaženju evidentne krize političkog legitimiteta. Budućnost politike leži u komunikaciji, a budućnost komunikacije pripada internetu, te stoga bosanskohercegovački politički subjekti ne mogu dalje ignorirati tu činjenicu.

Knjiga *On-line komunikacija i off- line politika u Bosni i Hercegovini*, autorice Lejle Turčilo, predstavlja originalan doprinos naučnom i stručnom proučavanju efekta novomedijskog političkog informiranja i komuniciranja u Bosni i Hercegovini. Ova opsežna studija sadrži zavidan nivo elaboracije pojedinih pitanja iz oblasti komunikologije i politologije koja su uspješno aplicirana u zadati tematski okvir. Namijenjena je onima koji su na različite načine zainteresirani za praktična, stručna, ali i teoretska pitanja savremenih procesa političkog komuniciranja na fonu novih medija.